

İnsanın derin yükümlülüğü

M. Sabri Bey: “İnsanın temel yükümlülüğü nedir? İnsanın yaratılış sebebi ve hikmeti üzerinde durabilir misiniz?”

İnsan Cenâb-ı Hakk'ın öyle bir îcadıdır ki, Allah'ın yüzlerce isim ve sıfatına mazhar¹ bulunmakla berâber, yeryüzünün halîfesi sıfatını da omuzunda taşımaktadır.² Kur'ân'da ifâdesini bulan bu hakîkat, Peygamber Efendimiz'in (asm) mübârek lisânında da şöyle yer almıştır: “Allah insanı Rahmân ismini tamamıyla gösterir bir sûrette yarattı.”³

İnsana emânet-i kübrâ verildiğini de bize Kur'ân söylüyor.⁴ Yani insan kendisine verilen sıfatlarla, kendisini Yaratanı bilmek, bulmak, tanımak, sevmek, itaat etmek ve bu istikâmette kâbiliyetlerini geliştirmekle yükümlüdür.

İnsan hayatının dokuz büyük gâyesi, hikmeti ve yükümlülüğü bulunduğunu beyan eden Bedüzzaman Hazretleri, bu hikmetleri kavramakla insanın gerçek insan olacağını, varlığının sırrına ereceğini ve gerçek mutluluk ve huzûru bulacağını kaydeder. Bu dokuz emir kısaca şunlardır:⁵

- 1- İnsan, vücuduna konulan duygular terâzisiyle Allah'ın Rahmet hazînelerinde depolanan zengin nîmetleri tartmak ve geniş çerçevede şükretmekle yükümlüdür.
- 2- İnsan, fitratına yerleştirilen duygular anahtarlarıyla Allah'ın kudsî isimlerinin gizli defînelerini ve hazînelerini açmak ve Cenâb-ı Hakk'ı o isimler ile tanımakla yükümlüdür.
- 3- İnsan, Allah'ın isimlerince, mahlûkat nazarında kendisine takılan ince san'atları ve latîf cilveleri bilmek, takdir etmek, görmek ve göstermekle yükümlüdür.
- 4- İnsan, hâl ve söz diliyle Hâlık'ının dergâh-ı Rubûbiyetine ubûdiyetini ve kulluğunu arz etmek ve îlan etmekle yükümlüdür.
- 5- İnsan, Allah'ın isimlerini, kendisine verilen latîf insânî inceliklerle ve nâzik duygularla bilmek, nezâketle süslenmek ve bizzat Şâhid-i Ezelî olan Cenâb-ı Hakk'ın nazarına kendisini arz etmekle yükümlüdür.
- 6- İnsan, sâir varlıkların hayatlarıyla Allah'ı göstermelerine, zikretmelerine ve ibadet

etmelerine şahitlik etmek, derin düşüncelerle görmek ve göstermekle yükümlüdür.

7- İnsan, kendisine verilen azıcık ilim, azıcık kudret, azıcık irâde, azıcık görmek, azıcık işitmek, azıcık konuşmak, azıcık yaşamak, azıcık yapmak, azıcık îmar etmek, azıcık îcad etmek, azıcık merhamet etmek, azıcık acımak, azıcık bağışlamak gibi sıfat ve hallerini “bire bir ölçü” kabul ederek, Cenâb-ı Hakk’ın mutlak sıfatlarını, mukaddes fiillerini, eşsiz ve sınırsız isimlerini o ölçücükler ile bilmekle yükümlüdür. Meselâ insan küçücük iktidârı, ilmi ve irâdesi ile bir hâneyi muntazaman yaptığında; bu koca kâinâtın kendi hânesinden büyüklüğü derecesinde ustası olan Cenâb-ı Hakk’ı o nisbette Kadîr, Alîm, Hakîm, Müdebbîr, Mûcid, Rahîm, Vedûd, Ğafûr ve Muîn bilmelidir.

8- İnsan, varlıkların her birinin kendilerine mahsus dillerle Allah’ın birliğine ve terbiye ediciliğine dâir sözlerini anlamakla yükümlüdür.

9- İnsan, âcizliği, fakirliği, ihtiyâcı, zaafiyeti, eksikliği, kusurluluğu ve sâir noksan sıfatlarının ölçüsüyle, Cenâb-ı Hakk’ın kemâl seviyedeki kudretinin, gınâsının, zenginliğinin ve sâir kemâl sıfatlarının tecellî derecelerini anlamakla yükümlüdür. Nasıl ki açlığının dereceleri nisbetinde ve ihtiyâcın çeşitleri miktarınca yemeklerin lezzetleri, dereceleri ve çeşitleri anlaşılırsa; insan, sonsuz âcizliği ve nihâyetsiz fakirliğiyle Cenâb-ı Hakk’ın sonsuz kudreti ve nihâyetsiz zenginliğini kavramalıdır, bilmelidir.

Bu emirler çerçevesinde düşündüğümüzde insan, îcad fiili de dâhil, Cenâb-ı Hakk’a ait ekser fiilleri tanır, görür, anlar, kavrar; böylece aynı fiillerde ve sıfatlarda hem kendi eksikliğini, acizliğini ve zaafiyetini anlar; hem de Cenâb-ı Allah’ın büyüklüğünü, celâlini, izzetini ve kemâlini kavrar, idrâk eder. Böylece yaratılışının sebebini ve hikmetini içinde saklayan kulluk yükümlülüğünü de yerine getirmiş olur.

Dipnotlar:

- 1- Sözler, s. 19.
- 2- Bakara Sûresi, 2/30.
- 3- Buhârî, İsti’zân, 1.
- 4- Ahzâb Sûresi, 33/72.
- 5- Sözler, s. 117.